

Državni volilni odbor odločil proti progresivni stranki

Njeni kandidati ne bodo na glasovnici v Illinoisu. Vložene peticije niso imele dovolj podpisov kvalificiranih volilcev

Springfield, Ill., 1. sept.—Državni volilni odbor je soglasno odločil proti progresivni stranki in naznanil, da njeni kandidati ne bodo na glasovnici pri volitvah 2. novembra. Člani odbora so državni avditor Arthur C. Lueder, republikanec, Francis S. Wilson, demokrat, in Walter T. Gunn, republikanec. Wilson in Gunn sta člana vrhovnega državnega sodišča.

Odlučitev odbora so pozdravili voditelji demokratske in republikanske stranke. Bali so se namreč, da bodo kandidati obeh strank izgubili veliko število glasov pri volitvah v novembru, ako bi kandidati progresivne stranke prišli na glasovnico. Pred odločitvijo so krožila poročila, da bo odbor priznal progresivno stranko za legalno in da bodo njeni kandidati prišli na glasovnico. Vzrok akcije proti progresivni stranki je zaščitena tajnost.

«Po pregledu peticij, katere je vložila progresivna stranka, smo ugotovili, da nominacijske peticije kandidatov te stranke niso vključevale podpisov 200 kvalificiranih volilcev v vsakem izmed 50 okrajev v državi, kot določa državni volilni zakon», pravi izjava volilnega odbora. «Iz tega razloga smo razveljavili nominacijske peticije.»

William Miller, državni direktor progresivne stranke, ni komentiral odlučitve volilnega odbora. Stranka je dobila nadaljnji udarec, ko je okrožni sodnik L. E. Willhite naznanil, da državni tajnik Edward J. Barrett ne bo obtožen žaljenja sodišča. Odvetniki progresivne stranke so obdoližili Barretta, da se ni pokoril odredbi sodišča, da mora potrditi nominacijo Pauline K. Reed, kandidatnje stranke za

državnega tajnika. Barrett je pod prisego zanikal, da mu je bila zadevna listina predložena v potrditev. Sodnik Willhite je potem izjavil, da Richard Watt in Edmund Hafield, odvetnika progresivne stranke, nista predložila zadostnih dokazov za zavrnjenje Barrettove izjave.

Zaslišanih je bilo 23 okrajnih klerkov. Trdili so, da so neveljavni podpisi na peticijah znižali število pod legalni minimum 200 podpisov. V 41 okrajih je bilo zbranih dovolj legalnih podpisov, ne pa v 50, kot določa zakon.

Watt je pred odborom ostro obsodil državni volilni zakon. Dejal je, «da v bistvu onemogoča kandidatom nove stranke, da bi njihova imena prišla na glasovnico. Prepričan sem, da je več tisočev volilcev v Illinoisu za ustanovitev nove stranke, toda pred nami je le 80 do 100 imen, ki nas lahko diskvalificirajo.» Watt je pozval volilni odbor, naj da progresivni stranki vsaj koristnost dvoma, kjer dvom obstoja.

Odvetnik Will F. Costigan iz Bloomingtona je v imenu nasprotnikov progresivne stranke kritiziral Watta, ker je obsodil zakon. Dejal je, da je bil sprejet v državni zbornici in da se mu je treba pokoriti, dokler bo v veljavi.

Odbor CIO podprl Trumana

Ignoriral je proteste opozicije

Washington, D. C., 1. sept.—Eksekutivni odbor Kongresa industrijskih organizacij se je kljub protestu 12 članov izrekel za podpiranje predsednika Trumana v volilni kampanji. Zadevna resolucija je bila sprejeta s 35 proti 12 glasovom na viharnejši seji odbora. Resolucijo je osebno podpiral Philip Murray, predsednik CIO.

Resolucija hvali pogum predsednika Trumana in njegova načela. Odbor ga je zagotovil, da bo delal in storil vse, da bo Truman izvoljen za predsednika Združenih držav pri volitvah v novembru.

Odbor je obsodil newyorškega gubernerja Thomasa E. Deweya, predsedniškega kandidata republikanske stranke. Izjavil je, da je kandidat velebnis. Bil je zmeren v kritiziranju Henryja A. Wallacea, predsedniškega kandidata progresivne stranke, ki ima oporo pri leviciranih.

«Odlučitev večine odbora ni mandatorična,» je dejal Murray na sestanku s časnikarji. «Vsaka unija ima proste roke in lahko stori, kar hoče.»

Izjava pomeni, da bodo voditelji najmanj 12 milijonov CIO lahko agitirali za Wallacea. Te unije imajo okrog milijon članov. Voditelji ostalih unij bodo podpirali Trumana v volilni kampanji. Murray je napovedal, da se bodo voditelji nekaterih levicarskih unij premislili in podpirali Trumana.

Arretacije katolikov v Čehoslovakiji

Praga, Čehoslovakija, 1. sept.—Policija je aretirala načelnika samostana dominikancev, enega duhovnika in devet katolikov v Znojmu v bližini meje med Moravijo in Avstrijo. Obtoženi so, da so pomagali nekaterim politikom pri begu iz Čehoslovakije v Avstrijo. Samostan je bil začasno skrušilnišče politikov.

AMERIŠKE IN BRITSKE OBLASTI BODO ZDROBILE NEMŠKI TRUST

Frankfurt, Nemčija, 1. sept.—Ameriške in britske vojaške oblasti so naznanile, da so se odločile za zdrobitev ogromnega nemškega kemičnega trusta I. G. Farbenindustrie. Skrebele bodo, da bo trust ostal zdrobljen.

«Čilj vojaške vlade v Biconiji je preprečenje podviga kemičnega imperija,» pravi naznanilo. «Neodvisne enote bodo formirane in tekmovala med seboj v okviru novega ekonomskega programa nemških industrij.»

Več tovarn kemičnega trusta bo prodanih. Številno še ni določeno, toda besednik vojaške vlade je dejal, da bo odločitev o likvidaciji trusta padla v bližnji božičnosti.

Prodajanje tovarn bo v območju nemških oblasti. Program se bo začel izvajati samo v ameriški in britski okupacijski coni, potem pa se bo raztegnel na francosko okupacijsko cono.

Ameriške in britske oblasti so se odločile za samostojno akcijo.

Ruski voditelj ždanov umrl

Bil je tajnik osrednjega odbora komunistične stranke

Moskva, 1. sept.—Andrej A. Ždanov, član mogočnega Politburoja in tajnik osrednjega odbora komunistične stranke, je včeraj umrl. Uradno naznanilo pravi, da je podlegel težki bolezni.

Ždanov je bil med ustanovitelji Kominforma. Pred nekaj tedni se je udeležil seje Kominforma v Bukarešti, Rumunija. Kominforma je takrat napadla maršala Tita in druge voditelje jugoslovanske komunistične stranke in jih obdoližila, da so se izneverili Marks-Leninovi liniji.

Smrt Ždanova je pretresla rusko ljudstvo. Dne 25. julija se je z drugimi sovjetskimi voditelji udeležil letalskih proslav v Moskvi. Javnost sploh ni vedela, da je bolan. Ob smrti je bil star 52 let.

Ždanov, zunanji minister V. M. Molotov in L. P. Beria, načelnik ruske tajne policije, so bili večkrat omenjeni kot vodilni nasledniki premijera Stalina, kadar bo slednji umrl. Uradno naznanilo pravi, da je smrt Ždanova velika izguba za komunistično stranko in rusko ljudstvo. On je bil vodilni odgovornik in propagator idej Stalina in Lenina.

Pogreb Ždanova bo v četrtek popoldne v Rdečega trga v Moskvi. Njegovo truplo bo pred pogrebom ležalo na odru v dvorani poslopja strokovnih unij. Ždanov, kakor Stalin, je bil rojen v Družiji. Imel je velik vpliv in besedo v življenju Sovjetske unije kot tajnik osrednjega odbora komunistične stranke.

Wallace odpotoval v Alabamo

Asheville, N. C., 1. sept.—Henry A. Wallace, predsedniški kandidat progresivne stranke, je odpotoval v Birmingham, Ala., središče »rebelnih« diksokratov. Skoro na vseh shodih v mestih v Severni Karolini, na katerih je govoril, so ga člani nahujskanih belopoltnih drhali obmetavali s klopoti in gnili paradizniki, ker stalno naglašala, da morajo imeti zamorci iste politične in ekonomske pravice kot belopoltni.

Izjema je bila samo v Asheville, kjer je Wallace govoril večeraj. Množica okrog 1,500 ga ni motila s sovražniki vzkliki in shod se je mirno končal.

«Ljudstvo v Severni Karolini hoče mir, ne vojne,» je dejal. «Nočemo, da bi Rusija posegala v naše zadeve in mi ne maramo posegati v zadeve drugih držav.»

Wallace se je zahvalil udeležencem shoda za prisrčno sprejetje in dostavil, da so ga v drugih mestih države motile in nadlegovale neodgovorne osebe.

Predsednik Truman je v izjavi obsodil drhalska nasilja proti Wallaceu. Ko je skušal govoriti na shodu v Charlotti, so padali klopoti in gnili paradizniki na tla v bližini Wallacea. Slišali so se vzkliki »Ljubitelj zamorcev« in »Vrni se k Stalinu v Moskvo.»

Namestniki zunanjih ministrov priznali polom

London, 1. sept.—Namestniki zunanjih ministrov štirih velesil so priznali polom razgovorov glede bodočnosti bivših italijanskih kolonij v Afriki. Zadnji seji je predsedoval G. N. Zarin, namestnik ruskega zunanjega ministra Molotova. Namestniki so sestavili poročila, katera bodo predložena zunanjim ministrom štirih velesil. Ako se slednji ne bodo mogli zediniti o bodočnosti kolonij, bo generalna skupščina Združenih narodov podedovala problem.

Domače vesti

Nov grob v Michiganu

Flint, Mich.—V tej naselbini je umrl Mathew Gustinič, član društva 459 SNPJ, star 84 let, rojen v Kolovčah, Notranjsko. Tukaj zapuša dva sinova in dve hčeri.

Is Clevelanda

Cleveland.—V Collinwoodu je umrl Frank Slosar, doma iz Klana pri Volovskem, član HBZ in SMZ. Tukaj zapuša dve hčeri, v Toledo, O., brata Josepha, v West Virginiji pa brata Jakobca. Žena mu je umrla 1926.—Dalje je v Collinwoodu naglo umrl radi srčne kapi John Lovšin ml., star 41 let, rojen v Clevelandu. Zapuša ženo, tri otroke, očeta Johna, brata in dve poročeni sestri.—Po dolgi bolezni je umrla Mary Francez iz Collinwooda, rojena Kerze, stara 54 let, doma iz Zigaric pri Sodražici, v Ameriki 46 let, članica društva 137 SNPJ. Tukaj zapuša moža Josepha, sina, dve poročeni hčeri (eno v Detroitu), tri brate (ena na Elyju, Minn.), sestro in tri vnuke.—Po partedanski bolezni je umrla Antonija Vidmar, rojena Sever, stara 72 let, doma iz Hinj pri Žužemberku, v Ameriki 50 let, vdova od 1924. Tukaj zapuša tri sinove, dve hčeri, brata, šest vnukov in dva pravnuka, v starem kraju pa sestro.

Predsednik Truman obsodil drhalska nasilja

Washington, D. C., 1. sept.—Državni department v Washingtonu je naznanil, da je bil predmet razprav na seji vojaških gubernorjev vprašanje preklica ruske blokade zapadnega Berlina.

Vojaški gubernorji so dobili navodila od poslaniškov-zapadnih držav in sovjetske vlade v Moskvi. Poročilo trdi, da je prišlo do sporazuma med njimi glede denarstva v Berlinu. Ako bo prišlo do sporazuma tudi med vojaškimi gubernorji na konferenci v Berlinu, bo to prvi sad razgovorov v Moskvi. Sklicanje seje vojaških gubernorjev v Berlinu je koncesija Amerike, Velike Britanije in Francije Sovjetski uniji.

Delavci v Guatemali apelirajo na vlado

Guatemala City, Guatemala, 1. sept.—Organizirani delavci so apelirali na vlado, naj jim preskrbi orožje, da bodo lahko branili deželo pred možnim pučem protikomunističnih grup, ki imajo oporo pri reakciji. Največja delavska unija je naznanila, da bo oklicala generalno stavko, ako bodo skušale protikomunistične grupe strmoglaviti vlado predsednika Juana Arevala. Voditelji unije so pozvali vlado, naj podvzame drastične korake proti vsem tujcem, ki se vmešavajo kot agenti reakcije v notranje zadeve dežele.

Pogajanja premeščena v Berlin

Sestanek vojaških gubernorjev štirih velesil

Berlin, 1. sept.—Pogajanja med zapadnimi državami in Sovjetsko unijo, ki naj bi zlomila rusko blokado zapadnega Berlina, ki traja že 69 dni, so bila premeščena iz Moskve v Berlin. V Berlinu so se sestali vojaški gubernorji štirih velesil. Ta je prvi sestanek med njimi po petih mesecih.

Z diskuzijami o praktičnih korakih, ki naj bi omogočili preklic ruske blokade zapadnega Berlina, je povezan kompliciran tehnični problem. Ta je izhod iz konfuzije, katero je povzročil obtok dvojnega denarstva v Berlinu, kjer živi 3,250.000 ljudi.

Prva seja med vojaškimi gubernorji je bila v poslopju, kjer je glavni stan zaveznškega kontrolnega sveta. Trajala je eno uro. Vojaški gubernorji štirih velesil niso objavili formalne izjave o rezultatu po zaključenu seje.

General Lucius D. Clay, ameriški vojaški gubernor, je izjavil, da se bodo gubernorji ponovno sestali danes in nadaljevali razgovore. Dnozna se, da se bodo seje udeležili tudi svetovalec vojaških vlad in razpravljali o tehničnih podrobnostih denarnega problema. Cilj bo dosegta sporazuma o enotnem denarstvu.

Državni department v Washingtonu je naznanil, da je bil predmet razprav na seji vojaških gubernorjev vprašanje preklica ruske blokade zapadnega Berlina.

ARMADA BO SPREJELA DESET TISOČ REKRUTOV V NOVEMBRU

Chicago, 1. sept.—Obrambni tajnik James Forrestal je naznanil, da bo armada sprejela 10,000 rekrutov v starostni grupi 24 in 25 let v novembru. Obvezna vojaška služba bo trajala 21 mesecev. Dostavil je, da mornarica, letalska sila in zbori pomorščakov ne bodo sprejemali rekrutov do 30. junija prihodnjega leta.

Amerika je sprejela sistem vojaške konakripcije v mirnem času. Čez 20,000 nabornih uradov je bilo ustanovljenih. Registracija se je pričela v pondeljak in zaključena bo 18. septembra. Pričakuje se, da se bo v tem času registriralo 9,600,000 moških v starosti 18 do 26 let. Oni, ki so stari 25 let, se morajo prvi registrirati v nabornih uradih.

Polkovnik Paul C. Armstrong, naborni direktor v Illinoisu, je izjavil, da čaka na navodila iz Washingtona, potem pa bo odločil, koliko rekrutov bo pozvalnih v armado. Vsaka država bo morala dati določeno kvoto rekrutov. Fantje v starosti 18 let se morajo registrirati, toda pozvani ne bodo v armado eno leto. Za one, ki se ne bodo registrirali, so določene težke kazni. Vojni veterani so izvezli od vojaške službe, kakor tudi poročni moški in oni, ki imajo važna dela v industrijah.

Armstrong je dejal, da se bodo mladi moški, ki so bolni, lahko registrirali pozneje. Povprečno število rekrutov iz Illinoisa se bo povečalo na 30,000 v januarju prihodnjega leta.

Zakon vojaške konakripcije, ki je bil sprejet v kongresu, določa povečanje armade na 790,000 moč do julija prihodnjega leta. V Chicago se je v pondeljek registriralo 12,000 moških za vojaško službo. Armstrong je napovedal, da se bo registracijski ustroj izboljšal in pospešil proceduro.

Tito reorganiziral jugoslovansko vlado

Podpredsednik Kardelj dobil pozicijo zunanjega ministra. Njegov naslednik je Nesko-vič, bivši arbski premier

Belgrad, 1. sept.—Maršal Tito je nepričakovano reorganiziral jugoslovansko vlado. Prekinil je svoje počitnice na Bledu v Sloveniji in sklical zasedanje predsedstva narodne skupščine, ki je odobrilo njegov dekret glede reorganiziranja vlade.

Vsi člani novega kabineta so komunisti. Tito se je pripeljal z avtomobilom pod močno vojaško stražo v poslopje parlamenta. Najvažnejša sprememba je povišanje Edvarda Kardelja, podpredsednika vlade. On je dobil pozicijo zunanjega ministra.

Stanoje Simić, dosedanji zunanji minister, ki ni komunist, je postal minister brez portfelja. Kardelj je nasledil kot podpredsednik vlade Durbalagoj Nesko-vič, član Politburoja in bivši arbski premier. Drugi podpredsednik je Aleksander Ranković, dosedanji notranji minister. Tito, Kardelj in Ranković so bili glavna tarča napada in obsode Kominforma.

Naznanilo o reorganiziranju vlade je objavilo predsedstvo narodne skupščine. To vključuje osem članov eksekutivnega odbora in 26 članov posvetovalnega odbora.

Svetozar Bukmanović je bil izbran za rudniškega ministra. Nasledil je Baneja Andrejeva. Rodoljub Colaković je bil izbran za ministra znanosti in kulture.

Je nova pozicija v vladi, nadomestilo komisije za umetnost in kulturo, katere načelnik je bil Vladislav Ribnikar.

Za poljedelskega ministra je bil imenovan Mijalko Todorović. Nasledil je Petra Stambo-

lića. Dr. Pavle Gregorič, bivši minister brez portfelja, je bil imenovan za načelnika odbora za zdravstvo.

Izgleda, da je reorganiziranje vlade rezultat zagotovila, ki je bilo dano na nedavnem kongresu komunistične stranke v Belgradu, da bo stranka strlila svoje vrste in povečala kontrolo nad vlado.

Schuman potrjen kot premier

Dobil je večino glasov v narodni skupščini

Paris, 1. sept.—Robert Schuman je bil potrjen kot predsednik nove francoske vlade v narodni skupščini. Za potrditev je glasovalo 322 poslancev, proti pa 185 poslancev. On je član ljudske republikanske stranke.

Schuman je bil predsednik vlade, katere je padla pred 33 dnevi. Socialisti so mu odrekli podporo, nakar je resigniral. Odobrili niso hoteli proračuna za vzdrževanje in ojačanje obronjenih sil.

Za potrditev Schumana kot premijera so glasovali poslanci njegove stranke, socialisti in socialni radikali. Proti so glasovali komunisti. Osrednji odbor komunistične stranke je prej naznanil, da stranka ne bo podpirala nove vlade.

Francija je zabredla v vladno krizo zadnjo soboto, ko so premier Andre Marie in člani njegovega kabineta resignirali. Schuman je apeliral na skupščino za podporo. Dejal je, da bo morala Francija povečati produkcijo, da se bo postavila na trdne ekonomske noge. Ako je ne bo, bo življenjski standard padel in znašla se bo v novih krizah.

Carey ne bo pričal pred odsekom

Washington, D. C., 1. sept.—James B. Carey, tajnik-blagajnik Kongresa industrijskih organizacij, je dejal, da ne bo nastopil kot prič pred kongresnim odsekom, ki vodi preiskavo komunizma v strokovnih unijah. Objavil je pismo katero je naslovil kongresniku Kerstenu, članu odseka. V pismu Carey pravi, da je zavrnil slična povabila prej in da zavrača tudi sedanje povabilo kongresnega odseka, naj nastopi pred njim kot priča.

«Vsem tujcem, ki se vmešavajo kot agenti reakcije v notranje zadeve dežele.»

Holandske čete v akciji

Zdrobiti skušajo muslimansko državo

Tasimallija, Java, 1. sept.—Holandske čete so v akciji že šest mesecev, da zdrobito muslimansko državo v zapadnem delu Jave, ki je v bistvu država v državi. Muslimanska država se imenuje Darul Islam. Država ima predsednika, devet članov kabineta in armado več tisoč moč. Muslimansko gibanje na Javi je staro več let in ima zaslobo pri prebivalcih.

Muslimanska država je bila ustanovljena po sklenitvi premirja med Hoandjio in indonezijsko republiko. Njen predsednik je bivši učitelj. On je zbral okrog sebe močno silo, ki se odločno bori proti holandskim četam. Holandska poročila le redkokdaj omenjajo operacije proti silam muslimanske države v zapadnem delu Jave.

Prihod razseljencev v Ameriko

Washington, D. C., 1. sept.—Ugo Carusi, načelnik komisije za razseljence, je naznanil, da bo prišlo 2,500 do 3,000 razseljencev iz Evrope v Ameriko v oktobru. Carusi bo odpotoval prihodnji teden v Evropo, kjer bo ustanovil organizacije, ki bodo omogočile prihod 205,000 razseljencev v Ameriko v dveh letih v skladu z zakonom, ki je bil sprejet v kongresu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročninam na Zdravstveno društvo (Ivanova Chicago) in Kanado \$9.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 za šest mesecev; na Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$9.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Člene oglašev po dogovoru.—Rokopisi člankov in nenavdanih članov ne vrstajo. Rokopisi literarne vsebine (tržice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošljitelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Adveriting rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar lina stik s listom

PROSVETA

2537-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

Sadovi Kominforme—IV

Ko so v Moskvi prošlega februarja sestavljali obtožnico proti Titovemu režimu, politburo najbrže ni računalo, da se mu bodo v Belgradu postavili po robu. Moskva je najbrže računala, da bodo Tito, Kardelj, Djilas in Ranković enostavno klonili, priznali svoje grehe, obljubili, da se bodo "popoljšali" in se ravnali po direktivah Kominforme (Moskve). To bi bilo v skladu z vsemi podobnimi incidenti v komunističnih vrstah širom sveta, zlasti pa v Rusiji.

Toda zgodilo se ni nič takega. Ako bi bil Tito s svojimi kolegi vred v zadnji vojni poveljnik v Rusiji, kakor so to storili Rakosi, Ana Pauker, Togliatti in mnogi drugi vodilni evropski komunisti, bi ob taki obtožnici gotovo klonili glave, se tresli pred Kominformo in priznali svoje grehe. Ker pa so skozi štiri leta skoro vsak dan zrlji smrti v obraz, vodili neprimerno osvobodilno borbo od začetka do konca in obenem polagali temelje novi Jugoslaviji, tega niso storili, marveč se smatrali enakovredne in enakopravne, z rusкими vodilnimi komunisti, ki so v zadnji vojni tudi nosili ogromno breme gigantske borbe proti nacisti oboženi sili.

Ln ker Titov režim ni hotel priznati svojih grehov, marveč je udaril nazaj po Kominformi (Moskvi), ji vrge v obraz, da so vse obtožbe zlobna fabrikacija, brez stvarne podlage in da jugoslovanska vlada najbolje ve, kaj je dobro in izvedljivo v Jugoslaviji, dalje, da so jugoslovanski komunisti pripravljeni na vse črti sodelovati z "bratskimi" komunističnimi strankami, predvsem s Sovjetsko Rusijo, odklanjajo pa vsako diktaturo od zunaj, so se pa pazem v Moskvi smrtno zamerili. Šli so še dalje in dejali v svojem odgovoru in polemiki, da oni prav tako dobro razumejo marksizem in leninizem kakor kdorkoli v Kominformi.

Ko je namesto skesanja prišel ta upor iz Belgrada, je Kominforma poglala v borbo proti Titovemu režimu vse "bratske" komunistične stranke. V tej borbi se najbolj odlikujejo ne prevec "bratski" komunistični prvaki v Rumuniji, na Ogrskem, v Čehoslovajiji in vidi se v Trstu, nekoliko manj na Bolgarskem, najmanj pa na Poljskem. Več debelih polen so zmetali na Titov režim tudi francoski in italijanski komunisti. Kolikor nam je znano, je stal Zdanov (zdaj je mrtev) bolj tiho v ozadju in v imenu ruskega politbura dirigiral ta boj.

Kaj se bo izcimilo iz te ljute in povsem neprimerne borbe med komunisti, je velika uganka. Moskva je s tem konfliktom dosegla vsekar to, da je likvidirala vsako možnost ustanovitve balkanske federacije v bližnji bodočnosti in lahko tudi za daljšo dobo. Povsem možno je, da je bil to tudi glavni cilj za sprožitve te borbe proti Titovemu režimu. To sicer ni v interesu balkanskih narodov kakor tudi ne v interesu evropskega in svetovnega mira. Ampak to je v Moskvi postranskega pomena. Kar v očeh Moskve šteje, so — ruski interesi. Zato se je tudi v tem primeru zatekla k znanemu imperialističnemu načelu: "Deli in vladaj". S tem konfliktom je Moskva zasejala novo mržnje na Balkanu.

Pred tremi leti je bila Moskva naklonjena ustanovitvi balkanske federacije. Potem pa je politburo prišlo do zaključka, kakor vse kaže, da bo Moskva laže kontrolirala in dominirala posamezne "suverene" države kakor pa bi kontrolirala močno balkansko ali podonavsko federacijo, ki bi poleg Jugoslavije, Bolgarije in Albanije vključevala tudi Rumunijo in Ogrsko, eventualno morda tudi Avstrijo in Grčijo. Na drugi strani je govor tudi na Poljskem in Čehoslovajskem o eventualni spojitvi obeh držav v federacijo. Kot podlaga za to naj služi novo "Porurje", ki ga Poljska in Čehoslovajka nameravata razviti v Sleziji. V ta namen sta že obe državi sklenili pogodbo in sprejeli začetne gradbene načrte.

Kakor vse kaže, so zdaj vse take grupacije Evrope v pokrajinske federacije in konfliktu s tekočimi stremiljenji in ambicijami — lahko tudi strahovi — Moskve, ki postaja bolj in bolj zagonetna. Po našem globokem prepričanju bi se lahko Rusija veliko bolj oddahnila in počutila varno, ako bi spremenila svojo politiko in postala naklonjena reorganiziranju Evrope v štjevilu — tri ali štiri — pokrajinske federacije, vse več ali manj socialistične ali komunistične. Ako bi prišlo do tega, bi se tudi Amerika počutila bolj varno in bi bili militaristi in imperialisti potisnjeni v defenzivo. Danes so v ofenzivi; deloma radi strahu pred Rusijo in komunistom, deloma radi svojih lastnih imperialističnih in hegemonističnih stremiljenj, kakor tudi vsled bojzani pred novim gospodarskim krahom. Vsi trije faktorji igrajo važno vlogo.

Kaj bo ta konflikt prinesel Jugoslaviji, kako se bo Titov režim rešil iz njega, je veliko vprašanje. Ako bo pričel s sileno likvidacijo opozicije, pristavev Kominforme iz prepričanja ali pa radi nezadovoljnosti, ker ne gre vse gladko, ker dela režim mnogo napak, deloma radi nezkušenosti in deloma radi zgrešene politike — ako bo v likvidaciji svojih nasprotnikov iz lastnih vrst posnemal Stalinov režim, bo na eni strani zabredel v pravo strahovlado, v pravi "turški terorizem", na drugi strani pa bo ustvaril tak odpor med ljudstvom, da se bo nekega dne lahko znašel pred odprto revolto, lahko pred novo civilno vojno, ki bi bila prava nesreča za vse jugoslovanske narode. Taka tragedija bi bila v zasočenju le mednarodni reakciji z Vatikanom na čelu.

Po našem mnenju se Titov režim lahko izvele iz te velike dileme edino s tem, ako se zateče, ne k terorizmu, marveč k — demokraciji, k civilnim svobodničnam za vse one, ki so za novo Jugoslavijo. Sodeč po tem, kar čitamo v starokrajških listih, je v Jugoslaviji potrebna temeljita javna kritika te in one notranje politike, in sicer ne s stališča sovražnosti napram sedanjemu režimu, marveč s stališča, da se popravijo napake in kolikor moogo preprečijo nove. Ta kritika je veliko bolj potrebna kakor pa na primer nenehno prepevanje slavospevov Titu in drugim visokim vladnim funkcionarjem, katere silovita propaganda pri-

Glasovi iz naših naselbin

Zadeva izgradnje novega narodnega doma v Detroitu

Detroit, Mich.—Meseca junija l. 1923 je bila organizirana organizacija z imenom Slovenski narodni dom. Izvoljen je bil odbor, kateri je dobil nalogo, da gre takoj na delo in uredi vse potrebno, kot določajo zakoni države Michigan. Vsi so se obli-girali za nakup delnic, zaeno pa šli na delo, da prodajo čim več delnic. Načrt je bil, da bomo lahko v nekaj let zgradili svoj narodni dom.

V ta namen smo prirejali različne priredbe, koncerte in pik-nike. S tem je bilo ogromnega dela in požrtvovanja. In ko smo že prišli do cilja, priplezali do vrh pleta, smo zopet zdrsli dol. Vendar pa nismo odnehali ali vrgli puške v koruzo, tem-več naprej delovali z namenom, da enkrat gotovo dosežemo naš namen, zgradimo narodni hram, dom naše kulture, središče, kjer bi vzajemno delali za koristi in napredek našega življa v Detroitu.

Ker so pri Slovenskem narodnem domu skoraj vsi člani SNPJ, smo bili vedno prepričani, da nam SNPJ ne bo odrekla posojila. Leta 1932 smo delničarji in člani SNPJ vprašali za gotovo vsoto. Tedaj smo namreč prišli do vrhunca. Na zemljišču je že stala parna lopata in čakala na povelje, da se za-rije v zemljo. Načrti so bili že izdelani in s. kontraktorem že skoraj podpisana pogodba. Tudi od mestne uprave smo dobili do-voljenje za graditev. Toda SNPJ nam ni dala zadostnega posojila, manjkalo nam je še \$3.000. Kaj se je zgodilo? Zopet smo zadržnili navzdol, v jamo, iz ka-tere smo se komaj izkocabali.

Ta nepričakovana nesreča pa nam ni vze-la poguma, nas ni upognila, in šli smo po zaertani poti naprej, dokler se ne uresni-čijo te naše želje, da sezidamo nov in moderen narodni hram, ki bi bil vsem detroitskem Slo-vencem v ponos.

Akcija za zgraditev novega doma je v teku že nad 25 let, in tako smo delničarji, ki smo začeli to delo, starejši za 25 let, zato smo prišli do zaključka, da je treba mladih moči za iz-peljavo tega velikega podjetja, in tako smo na letni delničarski seji izvolili same mlade moči v direktorij in jim poverili vse posle. Seveda, s tem ni rečeno, da smo se stari delničarji popolnoma umaknili, temveč še ved-no posemamo vse direktorske se-je in natančno zasledujemo od-borbovno delo.

Naša mladina je šla takoj na- vdušeno na delo, prodala veliko novih delnic, v klubu se je pro-

kazuje v luči — nezmotljivost. Namesto enega papeža so v Ju-goslaviji dobili sto papežev; vsak minister, zvezni ali republiški, je — "nezmotljiv", enako kakor v Rusiji. In sicer je "nezmot-ljiv" toliko časa, dokler ne pade s trona; potem pa je lahko vse drugo, samo človek ne. Tak primer je na primer sedaj Arsa Jo-vanovič, bivši šef generalnega štaba in med osvobodilno vojno eden glavnih Titovih pobočnikov. Tudi nadomestitelj katoliške in pravoslavne cerkve z vsemogotno in "nezmotljivo" komuni-stično stranko ne vodi drugim kakor v nov fanatizem, v slepo pokorščino. Taka "demokracija" ne vodi v resnično ljudsko de-mokracijo, marveč v karikaturu in totalitarizem.

Podobnih primerov kot je slučaj Arsa Jovanoviča bo v tem kon-fliktu lahko še stotine, ako ne tisoče, ako se bo Titov režim sku-šal ohraniti na vladi za vsako ceno — tudi za ceno davljenja in ubijanja lastnih ljudi. Ako pride do tega, se bo vsa velika ju-goslovanska revolucija zadnjih let spremenila v tragično karikatu-ro. Titov režim se lahko reši tega greha, ako razpusti parlament, raspíše nove volitve, pri katerih vsaka stran postavi svojo kandi-datno listo, uvede svobodo kritike, ljudstvo pa naj odloči, dali hoče slediti Titu ali Kominformi. Boj naj bo pošten, demokra-tičen, odkrit. Vsaka stran se naj vnaprej javno zaveže, da se bo ravnala po odloku večine ljudskega glasa. Ako ob taki demok-ratični proceduri zmaga Tito, o čemer ne dvomimo, bo lahko efektivno zamašil usta Kominformi in zaježil notranje in zunanje intrige. Ako zmaga komunistična opozicija, tedaj je v interesu notranjega miru in ljudske demokracije, da se Titov režim poda volji večine in pomaga graditi novo Jugoslavijo brez šarj.

To pravimo kot preizkušeni prijatelji in branitelji nove Jugo-slavije in pristaši resnične, ne namišljene ali karikaturske lju-dske demokracije. Titov režim, ki ima neverjetne zasluge tako v osvobodilni borbi kakor po vojni: tako velike zasluge, da mu jih nobena reakcija s strani Kominforme ali Vatikanu ne more sne-sti — ta režim potrebuje in se bo rešil le z večjo, ne z manjšo demokracijo. Komunistični psi, katere je Kominforma nahuška-la in pognala proti Titovemu režimu, so močni, machiavelisti in nevarni! Titov režim jih bo ugnal, ne s posnemanjem in "tur-čkim" zatiranjem levičarske in centristične opozicije, marveč z demokratičnimi procedurami. Le tako bo ustvaril državno resnične ljudske demokracije, o kakršni smo sanjali zadnja leta; ko smo spremljali velike boje in dela v novi Jugoslaviji.

Člani Food Tobacco & Agricultural Workers-unionje (CIO) pri-spevali za obrambo odvetalnika Johina Caughlana, ki ga vidite na sliki z njegovo družino. Ta odvetalnik je to unijo večkrat zagovarjal na sodiščih, sedaj pa mu reakcija v Seattle, Wash., skuša odvzeti odvetalniško licenco iz razloga, ker nasprotuje tako zvane-mu "majhnemu neamerišnemu" odseku v državi Washington. Nezadnjaški elementi v državi Washington hočejo posnemati svoje bratce v kongresnem odseku za raziskovanje protiameriške de- javnosti in ošmirati član več naprednih državljanov z "rdečkarji" in prekucahi.

met znatno dvignil in na sploš-no se je dvignila živahnost in aktivnost v starem poslopju. Mla-di ljudje, nove ideje, dosti na- vdušenja, ki je tako potrebno pri vsaki akciji.

Ne smem pozabiti, da so naši mladi nasledniki po prevzetju uradnih dolžnosti obljubili, da bodo šlo to leto izgradili nov, moderen dom. Za to so želi ve-liko odobravanje od strani sta-rih delničarjev, zaeno pa smo jim obljubili, da jim bomo z vse vdanostjo pomagali, da se naš skupni smoter končno uresniči.

Šli so takoj na delo, izdelali načrte in tolmačili zamišljeno stavbo, kakšna bo dvorana in drugi prostori. Večina delničar-jev se je zadovoljila z novimi načrti. Potem je odbor predlo-žil načrte tudi mestni upravi, katera jih je odobrila in izdala dovoljenje za graditev. Nato so predložili delo izgradnje raznim stavbenikom, kateri so navedli razne cene in pogoje.

Do tu je šlo vse gladko, vse pravilno, brez kakšnih zaprek. Imeli smo tudi zagotovitev, da bomo že lahko za božične praz-nice v novem, modernem na-rodnem domu.

Po tem pa je odbor direktori-ja prišel do glavne točke — kje dobiti denar, kdo nam bo poso-dil potrebno vsoto, na koga se naj obrnemo za posojilo? Odbor SND, društva SNPJ in splošno članstvo SNPJ v Detroitu se je

izreklo, da se obrnemo na SN-PJ, saj smo v ta dom v prvi vr-sti zainteresirani člani SNPJ, ki štejemo okrog tisoč v Detroitu.

Sedaj je vprašanje, ali nam bo SNPJ toliko zaupala in ugo-dila naši prošnji? Ali smo člani SNPJ, živeči v Detroitu, upravičeni, da nam da SNPJ po- trebno vsoto?

Pred zaključkom, naj še ute-meljim; da smo prišli zopet na vrh pleta in zopet čakamo, od katere strani bo zapihala sapa. Moga želja in vseh ostalih na- prednih detroitskih Slovencev je, da bi nas finančni odsek in gl. odbor SNPJ razumel in za-upal. Za nas, stare, člane, je čas kratek. Glavni odbornikom SNPJ je dobro znana okolica in kraj, kjer bo stal SND, torej ni nobene rizike za posojilo. Apeli-ramo na zdrav razum gl. odbor-nikov SNPJ! Osrečite detroit- sko naselbino s potrebnim po- pojilom! Vse je odvisno od vas! Nikar nas ne pahnite v ponoven zastoj!

Anton Jurca.

OPOMBA.—Kot znano, spada investiranje jednotine imovine v področje gospodarskega odse-ka. Ta odsek je upošteval nju- no potrebo slovenske naselbine v Detroitu po lastnem družab- nem in kulturnem središču ter tudi resne napore in velika pri- zadevanja ondotnih rojakov, da si ga zgradijo.

O vsem tem je temeljito raz-praviljal že na več sejah, z žel-jo seveda, da jim pomore do te- ga, če le kako moogoče, zlasti pa na svoji zadnji seji, ki se je vr-šila pred štirinajstimi dnevi v glavnem uradu jednote. Raz- prava je vzela skoro ves dan, ker posojilo za tako visoko vsoto ni tako enostavna stvar kot si marsikdo domišlja ali se lahko zapiše!

Poleg naših pravil in sklepov ter državnih zakonov, ki nas kontrolirajo, je treba upošteva- ti tudi razne druge možnosti in okolnosti in tu ne gre za vpra- šanje; dali ondotne člane po- znamo in jih zaupamo ali ne, temveč za pravilnost v posto- panju in za varnost posojila. Go- spodarski odsek je po dolgem razpravljanju in presojanju kon- čeno posojilo odobril pod pogo- ji, ki varujejo koristi jednote in prav tako koristi naše de- troitske naselbine.

Jednotin gospodarski odsek prav tako vneto in iskreno želi, da bo tudi v Detroitu kmalu zgrajen potreben slovenski na- rodni dom, ki bi tam stal kot ponosni spomenik in pričla slo- venske kulture in podjetnosti še poznejšim generacijam, zato je šel v določanju pogojev do skrajnosti. Sedaj je torej od- visno samo od vas, slovenskih Detroitčanov! Vse kar je po- trebno, je, da zopet zavihate ro- kave, greste na delo in izpolni- te dane pogoje, ki so lahki, pa

boste imeli tako zaželjeni na- rodni dom prav kmalu! — V. CAINKAR, gl. predsednik.

Se eno vabilo na piknik društva 748 in krožka f PS

Cleveland, O.—V nedeljo bo zopet prav prijazno na izletniški farmi SNPJ, kjer bodo imele piknik članice društva Svobode 748 SNPJ in krožka 1 Progresivnih Slovenk.

Vsako dobro ve, kadar te naše napredne ženske kaj pri-re-dijo, je vsakokrat dosti razpo- loženja in domače zabave. Da bo- do pripravile tudi kaj dobrega za pod zob, je tudi gotova stvar. Za ples pa bo igrala pristna slo- venska godba.

Torej v nedeljo vse "kar leze in gre" na farmo SNPJ.

Marton Bushel.

Pouk za državljanstvo

Chicago. — V Tomanovi čiš- talnici, 4005 W. 27th st., se bo začel pouk za državljanstvo in angleščino v torek, 7. septem- bra, začetek ob 6:15 zvečer. Mrs. Amy Willis, učiteljica, poziva vse, ki bi se radi učili za držav- ljanstvo in angleščino, da se vpišejo na omenjeni dan.

Po vpisu pa se bo pouk vršil dvakrat na teden, in sicer vsak torek in četrtek zvečer od 6:15— 8:15.

Draginja in stavke

Bellingham, Wash.—Ne vem, kakaj je bil moj dopis z dne 12. avgusta skrajšan za dve tretjini, oziroma približen le tisti del, v katerem sem poročal, da John L. Lewis nasprotuje progresivni stranki in Wallaceu? Seve, nisem proti skrajševanju dopisov, ker vem, da urednik ve, kaj sme in kaj ne sme v javnost, toda čudno se mi vidi, da je bil moj dopis tako skrajšan, ker ni bilo v njem ničesar takega, česar ne bi smelo iti v javnost.

John Lewis si je pridobil ve- liko število prijateljev med ru- darsji in ti bodo gotovo z njim in proti vsakemu, ki ga kritizi- ra. Denar je še vedno tisto, za čemer se peha ves svet. Premo- garjem je John izvojeval lepe plače, kot jih niso imeli še ni- kdar poprej. Noben zaveden de- lavec ni proti premogarjem, ka- teri te pridobitve tudi zaslužijo! Ampak ko sem jaz delal v pre- mogovnikih, so bile drugačne razmere, a unija je bila ravno tista kot je danes.

Zakaj ta razlika med pre- teklostjo in sedanjostjo? Zakaj se John ni tedaj potegnil za pre- mogarje? In zakaj John tako nasprotuje progresivni stranki in njenim kandidatom?

Nesreče v premogovnikih se dogajajo največ radi zanikernosti operatorjev. Tudi "UMW Journal" izjavlja, da je kriva nesreč lakomnost po profith. To jasno izpričuje, da bi morali biti premogovniki socializirani! Toda v prav istem časopisu pa ni niti besedice o tej zahtevi. Na drugi strani pa je jasno začrtano v programu progresivne stran- ke, kako se naj reši ta zadeva. Temu programu pa Lewis na- sprotuje na vsej črti. Kako si naj tolmačimo njegovo stališče? Nič drugače kot da je pred- sednik UMW proti vsaki socia- lizaciji premogovnikov ter za- "svobodo" podjetništvo, ki iz- korističa do mozga slehernega de- lavca.

Pripis.—Trditve, da so stavke opravilene vsled draginje, ni pravilna. Stavke niso rešile draginjskega položaja. Po vsaki stavki je draginja še večja. Kaj pa oni, ki slučajno nimajo no- benih dohodkov, prav tako ne de- la? Kdo se briga za njih? Ka- ko to, da profiti rastejo po vsa- ki veliki stavki? Ali ni ameri- ške gospodarstvo zrelo za pod- razjavljenje, vsaj večjih industrij?

Kako dolgo bodo še piezle navzgor cene potrebnim? Ali ne vidijo, da ta gonja za večje pihice in profite vodi v ekonom- sko katastrofo?

Na koncu pa naj ponavno po- udam, da bi moralo ravno unijsko delavstvo podpirati Wal-

Časovni komentarji

MILAN MEDVEŠEK

Največjega ameriškega idealista obmetavajo s paradizniki in jajci!

Henry Wallace, predsedniški kandidat progresivne stranke, je na kampanjski turi v južnih drž- avah, kjer je gnezdo rastnih bi- gotov in izkoriščevalcev najbed- nejšega ameriškega ljudstva. In to ljudstvo, ti bedni, zapostavlja- ni ljudje, za katerih pravico se Wallace danes tako nesebično in hrabro bori, obmetavajo danes tega velikega Američana, ki morda nima para v vsej ameriški zgodovini, s paradizniki in jaj- ci. Neke moč je držal svojega 8- letnega sinčka v naročju ter ga zahteval s paradizniki, katere je metal v Wallacea. Zopet v drugem mestu je bil ta pogumen mož tako presenečen nad obna- šanjem ignorantne in zastruplje- ne drhali, da je zgrabil nekega moža za rame in ga vprašal: "Ali sem v Ameriki?" Tedaj pa mu je mož zabrusil: "Ne dotikaj se me s tvojimi prekletimi rokami!"

Zopet drugje so podivjani in nasučvani fanatiki kričali nanj, naj se pobere v Rusijo! Takih insultov najbrže ni bil deležen v tej deželi še noben socialist ne komunist. To je v resnici velika sramota, toda ne za Wallacea, pač pa za ameriško kapitalistič- no časopisje, ki potvarja resnico, sčuje ignorantno ljudstvo proti temu velikemu idealistu in vli- va v ljudska srca strup proti lju- dem, ki hočejo pomagati ljud- stvu.

To je res tragedija, tragedija, ki sliči Kristusovi tragediji! Danes bi bil Wallace najbrže pred- sednik Združenih držav, če ne bi bil tako nesebičen mož, če ne bi na demokratski konvenciji pred štirimi leti vrkel rokavice v obraz diktatorju z besedami, ki ne bodo nikdar pozabljene: "Poll taxes must go! Discrimi- nation must go!" In mnogi drž- avljani južnih ameriških držav, radi katerih je Wallace sprego- voril te besede, danes križajo tega velikega moža! Da, tudi Kri- stusa je križala drhali, kljub temu pa njegovo ime še danes ni pozabljeno!

Tudi Wallace ne bo pozabljen, dokler se bo pisala zgodovina ameriškega naroda!

Naš Louis Adamič je zapisal, da je Wallace že zmagal! In v resnici je zmagal! Naročite si Adamičev T&T in čitajte članek "Henry Wallace is 'in it'—he's already won!"

Načelnik slavnostnega glasovanja — veliki potvarjevalec!

George Gallup je znan kot največji ameriški veščak v ugo- tavljanju ljudskega mnjenja. Se- veđa, možiček je podprenik na- zadnjakov, "svobodnih podjetni- kov", zato se tudi njegova "slam- nata glasovanja" tako glase, kot so pobožne želje ameriških na- zadnjakov. Na primer, odkar je Wallace priglasil svojo kandida- turo za predsednika Združenih držav, mu je mož pripisoval se- dem odstotkov glasov, po kon- venciji progresivne stranke pa samo tri odstotke! Torej pripri- suje mu samo toliko glasov, ko- likor si srčno želi ameriška re- akcija, da bi jih dobil.

Kako George Gallup zavajalno vodi svoje slavnato glasovanje, jasno priča sledeča njegova ugo- tovitve: Republikanski kandidat Dewey je najboljši govornik, ta- ko meni 47% ameriškega lju- dstva, nato sledi predsednik Tru- man, za Trumanom pa Wallace!

Dragi čitatelj, mi treba, da si veščak v kateri koli stvari, ven- dar pa vešč, da kar se govornišva tiče, ne segata Dewey in Truman Wallaceu niti do kolen!

lacea in progresivno stranko na vsej črti. George Gornik.

Opomba uredniku. — Vašega dopisa nismo skrajšali, kajti pre- jeli smo samo tisti del, ki je bil objavljen. Prvi del se je očitno nekje izgubil. Da se ponovno kaj takega ne zgodi, je potreb- no, da naslovite vse na naslov Prosvete, kar je namenjeno Pro- sveti.

PSI LAJAJO, A KARAVANA GRE NAPREJ!

Slovenska reakcija v Ameriki, ki v eni sapi pere in zagovarja protinacionalno stališče, katerega je razvil med okupacijo Jugoslavije ljubljanski škof Gregorij Rožman, obenem vzklila Thomasosov odboru glede neameriških aktivnosti in daje duška "senzacijam", ki prihajajo na dan v zvezi s preiskavami v Washingtonu. Istočasno pa tudi skuša izkoristiti priliko, da bi med slovenskimi Američani diskreditirala vsakega naprednjaka, ki ga razne intimidacije in grožnje niso preletile iz Pavla nazaj v Savla. Vsa kopja pa so v prvi vrsti naperjena na one, ki danes podpirajo in zagovarjajo progresivno stranko in Henryja Wallacea. Silno se jim muči, kajti do volitev sta le še dobra dva meseca. Progresivna stranka pa raste in se širi.

Louis Adamič, ki je največ žrtvoval in delal, da je ameriška javnost vsaj deloma spoznala, kdo in kaj so Slovenci, kakšna je bila njihova usoda v trinaest sto letih njihove zgodovine, njihove narodne in politične težnje — je postal glavna tarča. In vse to zaradi tega, ker je neki prosluti Budenz, večerajšnji odpadnik od katoliške cerkve in komunista, a današnji "spokornik in zaveden katoličan", pa preiskavi omenil tudi Adamiča in njegovo knjigo "My Native Land".

V tej knjigi je Adamič razgalil pokvarjeno politiko in gnobilo jugoslovanske čaršije, izdajalska početja in sodelovanje s sovražnikom doma ostalih političnih hlapecev in oportunistov in opozoril ameriško javnost na osvobodilno borbo jugoslovanskih partizanov. Budenz je bil tedaj urednik glasila komunistične stranke in je prejel celotna poročila o partizanskih bojih in političnih razvojih v Jugoslaviji ob času, ko je jugoslovanska vlada v Londonu še vedno barvala ves svet s svojimi potvorjenimi poročili o "junaku" Mihajloviću in o zmagah njegovih četnikov.

V namenu, da napiše res zanimivo, a resnično knjigo o Jugoslaviji, je moral Adamič iskati gradiva tam, kjer je bilo na razpolago. Te depeše, ki jih je prejel Daily Worker, so bile važen faktor, da Adamič ni nasedel lažem, ki so jih trosili okrog člani štaba Jugoslovanskega informacijskega centra v New Yorku ter njihovi predstojniki v ubežni vladi v Londonu. Te informacije so tudi dosti pripomogle, da v tisti umetni megli Sans ni zašel s poti, ki jo je začrtal Slovenski narodni kongres v Clevelandu decembra 1942, in ni sledil liniji, ki so mu jo hoteli vsiliti razni Snobji, Gabrovski, Ambrožiči in njihovi pristaši.

Kdo je govoril resnico, kdo neresnico, je bilo že davno dokazano. Dokazujejo jo dnevno tudi novice iz stare domovine in dogoditve v Ameriki, ko se širi umetni ustvarjena historija proti "komunistom" in sploh proti vsakemu, ki ne kima uredniški politiki "ljudskih zastopnikov" v Washingtonu. Ti narodni "pastirji", ki so zapustili svoje zapeljane ovce v težkih položajih v Avstriji, Nemčiji in Italiji, sedaj obledenj v raznobarvnih haljah in kožuhih, so brž zarjuli in se pridružili raznim Thomasom in drugim inkvizicistom, da izzenejo iz vrst ameriških Slovencev "rdečega hudiča". Tega so izganjali že v stari Jugoslaviji, ob času okupacije pa so pridružili Mussoliniju in Hitlerju v iztrebljanju najzavednejših Slovencev in Jugoslovancev.

Ta "rdeči strah" so seveda sami pomagali ustvariti, da zakrijejo za njih svoje stare politične grehe in žalostno vlogo, ki so jo igrali med vojno, obenem pa za kulissami strahovanja in žuganja bobnajo na novo vojno. Le če pride do nove vojne in do zmage svetovne reakcije, bi ti u-bežniki do gotove meje realizirali svoje ambicije za povratak v Jugoslavijo in na svoje staro delo. Vselej tega danes vhitijo-pesti in bevskajo, kajti dobro se zavedajo, da bi se pogreznila tla pod njimi in vsi njihovi upi bi splavali po vodi, ako bi celotno ali pa vsaj deloma zmagala progresivna stranka.

Louis Adamič je bil tajnik konvencije progresivne stranke in je važen faktor v njenem razvoju.

Z njim vred se tudi mi borim proti novi vojni, kajti zavedamo se, da ne bi pomenila samo konec ameriški svobodi, temveč tudi konec civilizacije. Zaradi tega je važno in potrebno, da se ameriški Slovenci prav resno zavedajo tega neameriškega gibanja, ki ga slavijo naši nasprotniki, in ga pravilno razumevajo.

Danes je pred javnostjo najvažnejši oblikovalski problem, da se ga najprej osuši zveze s komunisti, brez razlike kako nedolžna ali nevažna je taka zveza. Nato pa to vest raztrositi po časopisih in radiju. Osušiti koga kakoga podlega dejanja ali zveze, v sled česar bi se ljudstvo nad njim zgražalo, je stara fašistična metoda. Tak človek nima prilike do zagovora, ker ni obstojen. In sum potem postane "fait accompli" — to je, dosežen je namen, da se človeka v javnosti ubije.

Adamič je dal ameriškim tisku jasno pojasnilo in razjasnilo glede Budenzove izjave, toda ker namen posvečuje sredstva, je velika večina listov njegovo pojasnilo ignorirala. Tudi objavljamo njegovo celotno izjavo:

"Budenz pravi, da mu je leta 1943 komunistična stranka dala nalogo, da me 'politično pokvari' s tem, da bi me pridobil za ustanovitev federalizirane Jugoslavije kot posledica osvobodilnega gibanja partizanov pod vodstvom Tita. Zaradi mene je to lahko mogoče; toda če je res, tedaj je bila Budenzova mislija, da me politično izpridi, popolnoma odveč. Dogodilo se je namreč, da sem v svoji knjigi 'The Native's Return', ki je izšla devet let poprej (1934) in predno sem sploh vedel za kakšnega Tita, odločno in odprto pisal v prilog jugoslovanske federacije pod progresivnim ali levčarskim vodstvom, ki bi bilo zmožno delovati za večje balkansko ali vzhodnoevropsko konfederacijo. Ta naj bi koncem konca slonel na Sovjetski zvezi pod pogoji vzajemnega, obojestranskega sporazuma ali pa prišla v okvir sovjetskega delokroga. Za balkanske narode nisem videl nobene drugega izhoda leta 1934 in glede tega še sedaj nisem spremenil svojega mišljenja. (Knjiga je bila v stari Jugoslaviji prepovedana.)

Knjigo 'The Native's Return', kjer je v tem smislu daljša izjava, je razpečeval Book-of-the-Month klub februarja 1934 in knjiga je bila tako dobro sprejeta križem Združenih držav, in še drugod, da je v moje presenečenje bila v razprodavanju na prvem mestu več let. Bila je tudi izbrana za eno izmed 100 'najboljših' knjig za leto 1934 in vključena v posebno biblioteko, ki jo je poklonila Bell hiša ustanova American Booksellers' Association.

Z Budenzom sem imel stike leta 1942 in kasneje, ko sem iskati gradivo za svojo drugo knjigo o Jugoslaviji po imenu 'My Native Land'. Daily Worker, ki ga je Budenz uredjal, je bil edini list v Ameriki, ki je obsežno objavljaval jugoslovanske partizanske komunikacije, ki so prihajali po moskovskem radiju in ki so se mi tedaj zdeli resnični — ter so se izkazali za točne ob času, ko sem knjigo napisal. Daily Worker je bil edini list, ki je imel celotno vsebino teh komunikacij in v zvezi s tem je bil Budenz eden izmed številnih virov za moje informacije. Kaj si je on mislil o svoji vlogi napram meni, mi je bila tedaj in je še sedaj deveta briga.

Morda je Budenz videl dele mojega rökopisa, ko sem primerjal fakte in delal zaključke z različni osebami, katere sem potreboval, da napisem resnično in zanimivo knjigo. Možne je tudi, da so se Budenz in drugi komunisti strinjali z mojimi idejami glede Jugoslavije, katere so se porodile in sem jih objavil že leta 1934 in katere si lastim še sedaj.

Članek o vsebini te knjige je bil objavljen v Saturday Evening Postu pozno leta 1943. Cudim se, da si Budenz ne jemlje še kredita, da je 'pokupil' tudi urednike tega tednika.

Kot je resnično v slučaju mnogih knjig, ki jih založniki smatrajo za važne, tako je tudi v tem primeru krožilo po New Yorku več tisoč mojega rökopisa dva ali tri mesece pred izidom. Nekateri iztisi so bili predloženi knjižnim klubom. Book Find Club je razmnožil to knjigo leta 1944 in zdi se mi, da je Budenz omenil, da je bil on odgovoren za izbiro. Če je to res ali ne, ne vem in me ne briga. Morda se je bahal ali pa skušal kot del svoje taktike, da me pokvari, da odstrani moje zadržke napram njemu.

Budenzova izjava, da so Earl Browder in drugi komunisti videli iztise in knjigo odobrili še pred izidom, je novica zame in mi tudi ni mar.

Sedaj izgleda, da so Budenzovi izprijevalni talenti res prišli v polno uporabo. Nobenega dvojnega ni, da je bilo moje ime potegneno v val današnje histrije zaradi tega, ker sem aktiven v novi progresivni stranki. Gotovo se ne more domiviti, da je namen vsega fantastičnega strasenja o špijonaži, očrtni Wallacea s tem, da se očrtnjo njegovi pristaši."

Za Tineta eno...

Trinkaus Vinko

Pod Gorjanci je v majni, od topovskega ognja delno razrušeni vasi, zasedel bataljon Gubčeve brigade. Patrujejo so odhajale in prihajale brez kakšnih posebno vznemirljivih novic.

"Bel čaka—ne rinejo ven iz Novega mesta," so odgovarjale vračajoče se patrolje.

V patroljo sta hodila tudi Tine in Drago, dočim je Lado moral ostati pri svojem mitraljezu, šarču, ki mu ga je na njegovo prošnjo dodelil komandir.

"Zakaj se vendar mučiš z mitraljezom? Saj je pretežak za tebe!" so mu dejali borci ko ga je ves ukrvljen nagnil na pohodu. Ni jim hotel priznati, da ga posebno boli rama od mitraljeza. Prelagal ga je z rame na ramo.

"Z mitraljezom jih lahko vse stisneš," jim je odgovoril. Zavidajo mi mitraljez, si je mislil. Oni bi ga radi imeli. Pa ga ne dam! Živ še ne.

Popoldan je prinesla patrolja novico, da nameravajo beli izpad. V bataljonu je postalo živo. Vsi so mrzlično pripravljali municijo in čistili mitraljeze.

Lado je svojega šarča lepo očistil in ga skrbno podmazal z oljem. "Jutri se ne boš zatajil, a?" ga je vprašal, kakor otroka.

Poleg njega je pripravljaval municijo Tine in jo vlagal v redecnik. Po travniku jo je primahal Drago, sedel poleg njiju in ju tiho opazoval.

"Vesta kaj?" ju je čez čas nagovoril Lado. "Ali sta kaj silšala o SKOJ?"

"Jaz sem in jaz tudi," pritrjuje za Dragotom Tine. "Zakaj nas pa vprašate?"

"Kar tako. Mislim sem, da vaju vprašam, če se strinjata z menoj."

"V čemu?"

"Jutri bo borba! To vesta. In v borbi bo morda kdo izmed nas pade. Predno bi padel, bi želel postati SKOJevci. Prepričan sem, da bi se tako še hrabreje boril."

Ostala dva sta ga molče poslušala.

"No... in kaj moreš? V SKOJ se sprejemajo najboljši!" sta mu potrdila odgovorjalo.

"Če nismo najboljši, pa bomo! Ostali nam pomagajo," jima je razget pripovedoval.

"Kateri ostali?"

"E, SKOJevci!"

"Saj ne veš, kateri so?"

"Kaj da ne. Branko je že! To se mu pozna na vsakem koraku!"

"Branko že!" sta mu pritrjevala. "Ali naj njega vprašamo?"

"Seveda. On nam bo zagotovo povedal."

Lado je ostal pri mitraljezu, Tine in Drago sta pa odšla iskati Branka. Ko sta ga našla, sta ga pripeljala do Ladota in šele tam so mu povedali, zakaj so ga iskali. Branko je bil njihove izpovedi vesel. "Bomo videli!" jim je dejal in naglo odšel.

Zvečer—predno so odšli na položaje, je imela SKOJevska grupa izredni sestanek, na katerem so sprejeli Ladota, Tineta in Dragota v SKOJ. To je bil eden najlepših večerov SKOJevskega aktiva.

Lado je s svojim mitraljezom zasedel položaj na vzpetini nad travnikom. Tine, ki je bil pomočnik pri drugem mitraljezu, je odšel na nasprotni konec hriba.

Noč je minila brez borbe! Le zvečer, okrog desetih so videli, kako se je malo vstran od Novega mesta vsulo proti nebu šop svetlečih lis, ki so jih za sabo pustili izstreljeni, svetleči naboj.

"Aha... gredo!" so se pogovarjali borci pri svojih mitraljezi. Pripravimo vam pleč, da bo veselje."

Sonce se je že močno uprla v hrib, ko je še vse naokoli vladala tišina. Od časa do časa je kdo pri mitraljezu nerodno zakaljšal. Vsi so nestrpno upirali pogled na sektor, kateri jim je bil dodeljen za opazovanje. Kdo jih bo prvi opazil?

"Zdi se mi, da se tamle v gozdu nekaj premika. Ali ne vidiš?"

"Prav ničesar!" mu je hladno odgovoril Lado.

"Seveda... ko ne gledaš!"

Tušno je pretrgal pok dumdumke: tuk-pok!! Za njim je zadržal mitraljez in borba se je pričela.

Iz gozda so se pričele lučiti zelene postavke, ki so se preme-

Glasbeni študij v SZU

Letos je višje glasbene šole v Sovjetski zvezi končalo 679 mladih glasbenikov: nad 200 pianistov, 140 vokalstov, 163 orkestrantov, 52 zborovskih dirigentov, 107 zgodovinarjev in teoretikov glasbe ter skladateljev. Večina jih je že odšla na delo v filharmonije, operne in simfonične orkestre ter glasbene šole. Med diplomiranimi glasbeniki so otroci delavcev, kolhoznic in demobilizirani borci, ki so po koncu vojne nadaljevali študij na konservatorijih. Sovjetska zveza je edina država na svetu, kjer je študij glasbe dostopen širokim množicam. V carski Rusiji je bilo samo 5 konservatorijev, sedaj pa je v Sovjetski zvezi 22 višjih glasbenih šol. Pod sovjetsko oblastjo so odprli konservatorije v Uzbekistanu, Kazakstanu, Armeniji in drugih ljudskih republikah. Razen tega je v državi okrog 600 glasbenih šol, v katerih dobivajo nardarjeni otroci splošno srednje in strokovno glasbeno izobrazbo.

Industrija Stalingrada

Industrija Stalingrada je presegla za več kot 50% lansoletno proizvodnjo strojev, kovin ter gradbenega in drugega materiala. Zlasti je uspešen traktorski zavod, ki presega v primeru z minulim letom proizvodnjo za 90%. Kovinska tovarna "Rdeči oktober" daje za 50% več jekla in za 70% več litega železa kot minulo leto.

Listnica uredništva

Ker poštni zakon prepoveduje vsako oglašanje kakršnegakoli srečkanja v listih, prosimo vse dopisnike, ki oglašajo pridobitve svojih družin ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za zbiranje denarja, naj v svojih poročilih ne omenjajo srečk ali srečkanja, kakor tudi ne kartnih ali tombulskih zabav, ako je za naše določena vstopnina. Poštna uprava zahteva od nas, da more vse tako oglašanje iz lista. Prosimo, držite se tega.

tavaje se po travi začele približevati hribu. Vedno več jih je bilo!

"Ali bi začel?" je vprašal Lado Tineta.

"Kaj jaz vem? Počakaj še malo, da pridejo bliže. Potem jih laže zaženeš!"

Po hribu navzdol je z zabojem na rami pridrel komandir.

"Tu imata še zaboj municije. Držite jih čim dalje! Mi se jim tačas priplazimo za hrbet. Na vrh hriba prideta še dve težki brede. Od vaju je odvisna naša današnja zmaga. Držite se hrabo, fanta. 'Zdravo!' In že je odhitel nazaj.

Lado je pogledal merilce na mitraljezu in nameril mitraljez na najbližje. Zelene kopice teles so obstale in vsak od njih si je hitel iskati zaklon.

"Poglej, kako si jih približil," je navdušen kričal Tine. "Razpall! Daj, Lado, daj! Svo m vam dali popra, a?"

Njegovo navdušenost so za hip prekizale kroglice, ki so jima zadržigale nad glavlo.

"Na... sedaj pa imaš poper."

"Kar naj streljajo, saj so zato prišli. Ampak pokažem jim, da se jih ne bojim! Le pridite—po ure..."

Borba se je nadaljevala. Nemci in beli so se jim vztrajno približavali. Na desno od njiju se je v presledkih oglašal italijanski mitraljez.

Tine se je dvignil, da bi vzel nov rednik iz zaboja, ki ga je prinesel komandir. Dvignil se je previsoko in zadet v prsa je omahnil v travo.

"Tine..." je zakričal Lado. "Si zadet?"

"Da!" mu je prikimal.

Lado je postal besen. Rafal za rafalom je pošiljal proti njim. Radi ostrega ognja so prestali. Izpustil je mitraljez in se splazil do Tineta. Z roko mu je dvignil glavlo in mu pogledal v obraz. Tineto tako lepe svetlomodre oči sol izgubile lesk in postale motne. Njegov mlad, s prvim mahom obrabl obraz, je šel na rahel nasmeh.

"Ali si močno ranjen?" ga je nežno vprašal.

Tine mu je z roko pokazal na prsa. Raztrgal mu je srnjco in Lado je opazil na njegovih belih prsah sled svetlordeče krvi, ki je rahlo lila iz rane.

"Lado," je z muko začel Tine. "Zadet sem! Kmalu bo končano... reci Branku, da sem mu za ono večerj hvaležen... kako lažje mi je... me ne boš zapustil, a...?"

"Živ ne!"

"Hvala!... in mater pozdravi... reci ji, da se nisem bal smrti..."

Tine je globoko vzdihnil in povesil glavlo.

Lado se je splazil nazaj k mitraljezu. Ponovno je začel meriti. "Za Tineta," je dejal ob vsakem rafalu. Začelo mu je primanjkovati municije. Moral je zmanjševati razdalja, ki ga je ločila od Nemcev. Kroglja mu je posnela Titovko z glave in ga oprasnila po glavi.

Nemci in beli so začeli kričati in sklonjeni juršiti proti mitraljezu. Lado je vložil še zadnji rednik. Čakal je, da bi se mu povsem približali. Ko so bili od njega oddaljeni le še kakih 30 metrov, je sprožil. Začeli so padati, zadeti od krogel. Ostali so legli. Na povelje so se vsi dvignili in zagnali proti njemu. Izstrelil je še zadnji rafal, vzel v roke bombe, se dvignil in jih začel metati v Nemece.

"Za Tineta eno..." Omahnil je zadet od rafala iz brzostrelke. Iz hriba se je oglasila težka brenda.

"Živela partija!" je vzkliknil z zadnjimi močmi.

Rafali iz brede so poglali Nemece in bele v beg. Na drugi strani ob pobočju gozda jih je pričakal bataljon. Razbiti so začeli bežati po čistini proti Novemu mestu.

Po končani borbi se je ob mrvtvih trupih Ladota in Tineta zbral cel bataljon.

"Vama, vajini hrabrosti se moramo zahvaliti za današnje zmago," je dejal komandant, ko je držal govor. "Lahko bosta pomorni vajini materi, ko zvesta, kako hrabro sta padla."

"Bosta zvedeli," je se oglašil iz gruče Drago. "Jaz jima povzem, saj jih poznam!"

Bataljon je odšel v vas, Drago pa je še dolgo stal ob grobu mrvtvih tovarišev...

INDUSTRIJA VRTNIC V BOLGARIJ

Nino Tonietti

Ves svet pozna Dolino vrtnic po njenem slovesu. Toda če hočemo imeti o njej natančno podobo, jo moramo obiskati. Poznati je treba njeno čudovito naravo, vdihavati vonj njenih cvetov, odkrivati pokrajine, ki v lepoti prekašajo druga druga.

Kultura vrtnic je ena najvažnejših industrij Bolgarske republike. Vrtnice goje tudi, čeprav v znatno manjšem obsegu v Turčiji, Franciji in Sovjetski zvezi. Toda v teh deželah so manj ugodni pogoji podnebnja, zemlje in sonca nepremagljiva ovira za večji razvoj. Vrtnica je ena izmed najbolj občutljivih rastlin. Prav zaradi tega so v Grčiji, v okolici Soluna in v Californiji v Združenih državah vsi poskušali, da bi dosegli pravilno kulturo vrtnic, ostali zaman. V Bolgariji najde vrtnica zaradi skrivnostnih naravnih zakonov svoje ugodno okolje, kjer doseže največji razvoj in da kakovosti, ki imajo najbolj cenjeni vonj in se dajo v industriji najbolje uporabiti.

Vrste vrtnic, ki jih tu na splošno goje, so rdeča vrtnica, znatno imenovana "Rosa Damascena Miller" in bela vrtnica, ki jo botaniki imenujejo "Rosa Damascena Oleifera Alba".

Mnenje strokovnjakov industrije vrtnic je, da je najboljša kakovost rožnega olja tista, ki jo pridobivajo iz rdeče vrtnice. Toda nekateri inozemski kupci, zlasti francoski, imajo raje kot osnovo za svoje parfume rožno olje, ki ga pridobivajo iz bele vrtnice.

Dolina vrtnic ima celinako podnebnja, kjer najde vrtnica ugodne pogoje za razvoj. Če dodamo k temu še posebne pogoje predela, zrak, ki je nasičen z vlaho, pregrade proti vetrovom, ki jih je postavila veriga Balkana, gozdove gorskih verig, ki razmejujejo dolino in vzdržujejo zadostno vlažnost v času nabiranja, dosežemo pogoje za izreden pridelek. Jutranja toplota je vedno v katerem koli letnem času zmerna. Reke in potoki so obilni, zemlja Doline je bogata hranljivih snovi, plojna s naplavinami, sestavljena iz ilovice in peska in polna humusa, ki ohranja tomo svežino. Tako se zaradi teh pogojev cvetovi pokrijejo ponoči z obilno roso, kar je prvi pogoj, da se v cvetovih ohrani esenca, in torej tudi doseže boljše kakovosti pridelka.

Videl sem zgodaj zjutraj kmete, ki so šli nabirat vrtnice. Samo ob tli zgodnji uri uspe nabiranje dobro. Na stotine mož in deklet se počej napoti v rožne vrtove, da napolnijo svoje košare z dišečimi cvetjem, še dokraj od rose. Od 15. maja dalje postane nabiranje mrzlično, kajti v vsakim dnevni izgubljuje cvetni listi vrtnic nekaj svojega dragocenega vonja. Po vsakem jutranjem nabiranju prenesejo cvetove čim hitreje v posebno nalašč pripravljena skladišča Bolgarske poljedelske družne banke, od tu pa jih v najkrajšem času oddajo v destilerije, kjer proizvajajo dragoceno rožno olje.

Proizvodnja rožnega olja se je šele po letu 1905 začela ravnanj po nekem industrijskem načrtu. Tedaj so bolgarski trgovci začeli opažati dobre zaslužke, ki jih je dopuščala industrija vrtnic. Začeli so nameščati priprave in hkrati organizirali svoje laboratorije na novih osnovah. Kupovali so cvetne liste vrtnic od obdelovalcev, jih destilirali v obnovljenih pripravah in se polagoma izpremenili tudi v izvoznike in sami ponujali na inozemskih trgih svoj proizvod. Tako je število tovarn neverjetno raslo in tudi tuj kapital je začel dotekati v deželo.

Toda proti koncu leta 1919 so se začele dogajati velike neveselčnosti, ki so spravile razvoj industrije vrtnic v resno nevarnost. Pojavili so se ponarejalci rožnega olja, ki so preplavili trg z najslabšimi proizvodi. Nadalje je počasno normaliziranje mednarodnih trgovskih zvez, pomanjkanje delovne moči, nes pametno izkoriščanje tal in boleznih rastlin zaradi pomanjkanje nege povzročilo, da je kultura vrtnic močno pojemala. Bati se je bilo, da ne bi popolnoma izgubila.

Toda to pe bilo preprečeno l. 1922 z razglasitvijo posebnega zakona, ki je varoval, čeprav na strogo kapitalistični način, interese industrije rožnega olja. Ta zakon je strogo kaznoval ponarejevalce, dal zapleniti ponarejeno rožno olje, opogumil pridelovalce in prvič pooblastil bolgarsko poljedelko zadržno banko, da da kredite različnim panogam industrije vrtnic.

Po 9. septembrem 1945 je bil med mnogostevilnimi zakoni, ki jih je izdala vlada Domovinske fronte za blaginjo delovnih množic, izdan tudi zakon, ki je na pravičen način in za vedno uredil vsa kulturno vrtnic in destilacijo rožnega olja. Monopol je bil zaupan Poljedelski združni banki. S tem nadzorstvom je bilo zagotovljeno trdno jamstvo za čist proizvod, za domačo in tujo industrijo, zagotovitev pravičnega cen obdelovalcu, racionalizacija izdelovanja in poenotenje proizvodnih postopkov, da bi dosegli najboljši proizvod po najugodnejši ceni. Določeno je bilo tudi, da se bo dobiček industrije vrtnic spraval v posebno sklad za nakazovanje in grad obdelovalcem in za nadaljnji razvoj proizvodnje.

Letos so rožni vrtovi izredno polni. Delavci se morajo precej truditi, da bodo z nabiranjem končali ob pravem času. Računajo, da bo pridelek vrtnic dosegel nič manj kot 2 milijona kilogramov cvetnih listov. Toda pred nekaj dnevi so mi rekli v destileriji "Bulgarska Rosa", da je bilo do 3. junija destiliranih že 500,000 kg cvetnih listov.

Vendar je treba vedeti, da je za eno unco čistega rožnega olja potrebno od 100 do 120 kg cvetnih listov.

70 bolgarskih laboratorijev dela brez odmora dan in noč. Industrija rožnega olja je sezonska in kot taka se ne more ustaviti med nabiranjem niti za trenutek.

To je slika, ki sem jo mogel opazovati prve mrzlične dni nabiranja. To pa, kar je na splošno je malo cenjeno, vendar pa predstavlja drugo in ne brez pomembno korist za Bolgarijo, to je nepretrgan dotok turistov v kraje, kjer goje vrtnice.

Dolina vrtnic je v času nabiranja pravcati raj, pokrajina očarljive lepote. Ni tujca, ki bi v Bolgariji, ali ki pride samo mimogrede, da ne bi prebil vsaj ena dan v eni od teh vasi na pobočju Balkana. Zrak je nasičen z vonjem vrtnic, pobočja so kot neskončne preproge pokrite z rdečimi vrtnicami Miller ali z belimi Damascena Alba. Vrtnice se vsevsovd. V zraku, na tleh, na velikih vozih, ki vozijo in pušajo za sabo vonj, v prepolnih košarah, ki jih lepa dekleta v kmečkih nošah nosijo na ramenih. Vrtnice so v pogovoru kmetov gojiteljev, v formulah kemikov, v začudenih izrazih tujih turistov.

Prispevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletarce naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 2445 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio, Sr. Pollock je blaginjak obrambnega sklada.

SLOVENE RECORDS

10-inch records 79c COD, plus postage

C-1201 Be happy, polka
Rye-hy-baby, polka

C-1214 My honey is wandering in
Tyrol, St. Clair polka

C-1226 Too fat polka; Jolly polka
F. Yankovic and his orch.

C-1192 Alpine waltz
Lampighter's polka

C-1211 Village tavern polka
Lumberjack — polka

C-1215 Marianna polka
Hit and miss polka
F. Zajc and his Folksters

T-103 Silk Umbrella polka
Linden Tree — waltz

T-106 Tivoli Park Polka
Village Square Polka

T-114 Red Wine — Polka
Edelweiss waltz

Ernest Benedet Quartet

R-574 Na Marjan, Polka
Clarinet (Clara) Polka

R-575 Clevelandki Valček
Male Norek, Polka
J. Peruš and his Tav. Band

Write for free list of all new SLOVENE records, the largest selection in U.S., by the best Slovene artists, to: PALANDECH'S
536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

Tihožitja in pejsaži - Novale

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

Pri teh hišah so ljudje potnikom, kakršni rmo bili mi, postregli z jabolčnico in hrůškovnico, s kosom kruha in z lepimi štajerskimi jabolkami; s tem pač, kar so imeli. Mnogo niso imeli, dali pa so iz srca.

Kurirja sta se zasedela v sobi. Mudilo se jima ni, ker smo šli prezgodaj na pot. V hiši pa so povsod kaka dekleta in kurirji so kaj radi poklepetali z njimi, pokramljali z gosposinjami, politizirali z možmi in nabirali novice.

Jaz zase sem pa tistokrat rajši ostal zunaj, ker je bil dan prijeten, da, celo nekam topel in razgled ob zahajajočem soncu tako lep. Tam spodaj tista dolina z meglo, okrog nje visoke gore, porastle z gozdovi, zadaj za temi gorami še višje, lepše, tu te hiše, vrtovi, kjer so se vedno pasle ovce; orūmeneli travniki, lehe, vse to je privabljalo moje oči, ki niso bile vajene takih krajev.

Pa sem poleg vsega tega zagledal za hišo tudi gručo otrok, ki so se očividno igrali. Dekletca in fantje, slabo oblečeni, po otroških skuštrani, resnih, skoraj že nekako starčevskih obrazov, so bili globoko zaverovani v igro.

Postavili so enega fantov k steni in mu zavezali oči. Trije so stali nekaj metrov od njega in držali v rokah palice. Eden pa je vsekakor vodil vse to, zakaj stal je zase. Posebej so stala dekleta, z rokami na hrbtu, ena si je vrtala s prstom nos. Vsi so bili napeti, dokler ni triletno dekletce zajokalo, se odrgalo od njih, steklo in govorilo:

"Jaz že ne bom gledala te igre, pa ne bom!" In zakrila si je oči z roko. Lahno, umazano krilce je frfalo za njo, ko je tekla nekam proti drugim hišam.

"Anica, počakaj," je rekla druga, "saj je samo igra."

"Pa naj gre," je rekla tretja, "kaj se pa slini povsod zraven."

Fant, ki je stal zase in ki je vsekakor vodil vse igrō—bilo mu je kakih devet let—se za dekletce ni zmenil, pač pa rekel onemu pri steni, ki je imel zavezane oči:

"Strgati si moraš ruto z oči, jo vreči stran in zakričati: Tako bom umrl! Poslednjič hočem videti svoj dom, svoje polje in gozdove, videti hočem svoje ljudi!"—Pri tem se moraš prijeti za prsi z obema rokama, se ozreš okrog, pomahaš ljudem in zakličiš:—Zbogom, pa ne pozabite name! In poštenti ostanite!" Potem se je ta, ki je vse vodil obrnil k onim trem, ki so s palicami v rokah stali nekaj metrov stran in jim naročal: "Vi na povelje dvignete puške in streljate, ko jaz zamahnem z roko. Ti, Franci, padeš, pa nisi takoj mrtev. Moraš se zvijati, iztegovati roke, grgrati, naposled pa zakličiš:—Ubij me, svinja, do kraja me ubij!—Potem jaz pristopim in te še obrcam, nato pa ustrelim. Ve, dekleta, pa morate glasno zajokati, in ti, Tona, ki si njegova žena, moraš zavpiti, nato pa padeš po tleh. Samo paziti morate! No, bom videl, kako pojde!"

Pristopil je k onim trem s palicami v rokah in že se je začel dreti. Izpuščal je nerazumljive, srove glasove iz grla, kar naj bi pomenilo tujo, zoprno govornico. Njegove kretnje so postale nenadoma ostre in ves se je zravnil in izprsil.

Medtem je nekje mala Anica še vedno na ves glas jokala in klicala proseč: "Ne te igre, ne te! Ta je tako strašna!"

Tedaj se je, bodisi na njeno klicanje, bodisi po naključju odtrgal od nekod dvanajstleten slok, blede, a strašno resen fant. Za trenutek je gledal ves prizor, nato pa nenadoma pristopil k družbi in dejal:

"Tege pa ne boste, ne, tega ne pustim!"

Njegov glas, ki je drhtel, je bil tako strašen, da je družba nenadoma onemfela, postala še za trenutek, spogledajoč se; nato pa so se pobrala najprej dekleta, poparjena in osramočena, za njimi pa fantje vsak na svojo stran. Samo ta dvanajstletni slok fant je za trenutek še postal. Zdel se mi je ne samo resen, temveč tudi nekam čudno strah. In če bi bil pri svojih mladih letih že ves siv, se mi tedaj ne bi zdelo nič čudnega. Po mehi se je samo mimobežno ozrl, a se mi zdi, da me niti ni videl, kakor kakor da sem zanj navaden, mrtev predmet.

Nato je počasi s starim, utrujenim korakom šel za hišo. Dolge roke so mu visele ob telesu. Ni me več pogledal.

Takrat sta se vrnila iz hiše kurirja. "Gremo," je rekel eden. "Ni nič novega." Prižgal sem si novo cigareto in šel za njima.

"Ali so tu kdaj koga ustrelili?" sem vprašal spotoma.

"Da," je odvrnil starejši. "Pri tej hiši so ustrelili gospodarja, očeta štirih otrok. Tu za hišo so ga," je rekel, se obrnil in pokazal za hišo, kjer so se malo prej igrali otroci.

Zdaj sem razumel, zdaj se mi je razodelo vse tisto, kar se je malo prej tam dogajalo. Zdelo se mi je tako strašno, tako mučno. Nisem vedel, kaj je strašnejše: tisto, kar se je nekdo v resnici tu odigralo, ali to, kar so zdaj poskušali obnoviti otroci, prav gotovo ne v svojo zabavo, temveč bog si ga veedi zakaj. Ono, resnično, je bilo strašno, prav gotovo je bilo; toda strašnejše je bilo, kar sem videl; vsaj zdelo se mi je strašno: tisti mir, s katerim so skušali odigrati, potem tisti nenadni kriki gale Anice: "Ta igra je tako strašna." In naposled se mi je zdel strašen tisti dvanajstletni mnogo prezgodaj ostareli gospodar tega doma v gorah s svojim: "Tege pa ne boste, tega ne pustim!"

Kako čudni so otroci danes, me je obšlo, kako vse drugačni smo bili nekoč. Kakšni, le kakšni bodo, ko dorastejo? Ko smo šli dalje, se mi je spet vsillla predstava igre teh otrok in videl sem onega, ki je vse vodil, kako je postavljenemu pred zid naročal resno: Moraš se prijeti za prsi z obema rokama, nato se ozreš okrog, pomahaš ljudem in zakličiš:

—Ne pozabite name! Pa poštenti ostanite!"

Ne, saj to ni bila več nikaka igra, pa naj so jo otroci imeli za igro. In četudi bi bila, ta klic, ki bi ga morali vsak dan ponavljati tisočim, ta klic po poštenosti ni bila več igra, tu se je igra srečala z življenjem.

Kakor koli, v vsem temu je bilo nekaj, kar je zagrabilo človeka za srce. Moral se je zgroziti.

SREČANJE

Nekako pred petnajstimi leti sva se prvič srečala. Bilo je v Delavski zbornici v Ljubljani. V resnici ni bilo nič več kakor golo srečanje, zakaj on se je že poslavljval od tam, jaz pa sem šele prihajal. Bil je delavec, to je vse, kar vem o njem, ne vem pa, ne kje je delal in ne kaj. Pač pa sem ga srečaval, ali vsaj videl večkrat v našem Šentjakovskem okraju. Bil je mlad dečko in bil je čudovito veder, poln neke posebne vrste, poln znanosti in ne vem česa še. Jaz sem bil tedaj študent in sem se šele otrešal študentske mračnosti in anarhije, ki hoče sabo rušiti in porušiti vse, še nič ne misli na graditev.

(Dalje prihodnjič)

grebu okrog 3500. Vsak teden sem podpisal okrog 60 odlokov. Pred.: Ali so tudi drugi referenti delali tako?

Obt.: Mislim, da sem bil jaz najbolj ekspeditiven.

V priznanje za to je postal šef policije v Sarajevu, kjer je svoje okrutosti še stopnjeval. Tam se je povezal tudi z gestapom in upravljal špijunske posle za Nemce. Tik pred pobegom ob zlomu NDH je dal v Sarajevu pobesti 60 ljudi, med njimi 35 policijskih namenečencev, ki jih je osumil, da so simpatizirali z narodno-osvobodilnim gibanjem. Odrnil je, da so jih obesil na drevesa v sarajevskih ulicah, kjer so viseli 24 ur. Po zlomu je pobegnil v Italijo in se znal v ustaškem taborišču v Fernu.

Pred.: Ali ste vedeli, da je komisija za ugotavljanje vojnih zločincev zahtevala vašo izročitev?

Obt.: Da, to sem zvedel in sem zato pobegnil iz taborišča.

Pred.: Kdo vas je na to opozoril?

Obt.: Mene je obvestil Žanko, a to se je lahko zvedelo tudi pri angleškem poveljniku taborišča.

Pred.: Kam ste pobegnili?

Obt.: V Rim. V zavod sv. Jeronima, kjer me je sprejel rektor Madjarac.

Pred.: Ali so vedeli, kdo ste?

Obt.: Predstavil sem se mu s pravim imenom in mu povedal, zakaj sem zbežal. Žanko mi je dal pismo za Bradanovića, ki mi je obljubil, da me bo zaščitil. V zavodu sv. Jeronima sem se skrival dva meseca, nato pa nekaj časa v franciškanskem samostanu San Giovanni Baptista.

Pred.: Kje ste se povezali s teroristično organizacijo?

Obt.: V Rimu preko Iliaka, s katerim sem se seznanil v zavodu sv. Jeronima. On me je nato poslal v ženski samostan Sante Cele.

Obtoženec je nato izpovedal, da je bil poslan v Jugoslavijo zaradi vohunjenja za hrvatsko vodstvo v emigraciji in za neko tujo državo. V ta namen je dobil s seboj radijsko postajo, ki jo je prejel v Trofaiachu, toda svoje naloge ni mogel izvršiti, ker je bil še par ur po prestopu meje z vse skupino aretirani.

Ustaški zločinec je obveščal vatikanskega zaupnika o Mačkove sodelovanju s kraljem Petrom

Zakrnjen zločinec je naslednji obtoženec Branko Kuistro. Kot zagrizen ustaš je postal leta 1941 okrajni načelnik v Gornjem Vakufu, nato pa in Travniku in naposled v Dugem selu. Odgovoren je za nešteta preganjanja, mučenja in množična ubijanja. Samo ob eni priliki je dal na področju Kupreša aretirati nad tisoče ljudi, ki so jih nato pobili, pri čemer je sam sodeloval. Trupla so metali v nek prepade, ki ga ljudstvo še danes imenuje Kuistrova jama. Vnet pristajš je bil tudi pri prisilni ustaški mobilizaciji in pri pobijanju Židov. Danes je skušal vse zanikati in preklitati tudi priznanja, ki jih je dal v preiskavi, češ da so napačno stilizirana. Najhujših zločinov se noče več spominjati. Zato je tožilec predlagal zasliševanje prič, ki mu bodo v obraz našleja najtežje zločine.

Pred osvoboditvijo je pobegnil v Italijo in našel najprej zavetje v zavodu sv. Jeronima, kjer so se zbirali najhujši ustaški vojni sločinci. Od tam so ga poslali v taborišče Ferno, kamor so prihajali razni duhovniki bodrit pobegle sločince. Najbolj so se pri tem odlikovali

Draganović, pater Mandić, kardinal Ruffini in fermaki nadškof. V svrhu združitve vseh pobeglih zločincev v emigraciji je obtoženi Kuistro v dogovoru z obtoženim Rosandičem meseca novembra l. 1946 odpotoval v Francijo, kjer se je povezal z ljudmi okrog Mačka, zlasti s Pajkom Radićem, bivšim ustaškim oficirjem. Tu je služil za svazo med emigranti v Franciji in emigranti v Italiji ter je v vaticanem zaupniku Dragano- viću pošiljal redno poročila o sodelovanju Mačka s kraljem Petrom. Jeftičem in četniško organizacijo "Dušan Slini". Meseca novembra l. 1947 se je vrnil v Italijo, od tam pa so ga poslali v Avstrijo, kjer se je sestel s Kavranom in Rosandičem ter se z njima dogovoril glede organiziranja terorističnih in vohunskih skupin. Letos 26. marca je krenil s svojo skupino preko meje, bil pa je še iste noči aretirani.

Ustaški stotnik, ki je dobavljval četnikom municijo, epremo in hrano

Naslednji je bil danes zaslišan bivši ustaški stotnik Ivan Vragolović, ki je bil poveljnik Mačkove "Seljačke zaštite" in je pomagal ustašem, pri razoroževanju bivše jugoslovanske vojske. Pozneje je prestopil v ustaško domobranstvo ter sodeloval z Nemci in četniki in v borbi proti narodno-osvobodilnemu gibanju. Priznal je, da je sklenil sporazum s četniki, ki so dobvali od ustašev municijo, opremo in hrano zato, da so se skupaj z njimi borili proti partizanom. Obenem je vohunil za Nemce, zapiral in ubil domoljube, ki se niso udinjali zločin-skemu ustaškemu režimu. Priče ga obtožujejo tudi ropanja in požiganja. Obtoženec se je izgovarjal, da so to delali njegovi podrejeni brez njegovega povelja. Po osvoboditvi je pobegnil v Avstrijo, v taborišče Weidmannsdorf, kjer so bili zbrani zloglasni Luburčević ustaški oficirji. Izpovedal je, da so bili v tem taborišču tudi mnogi tiski, ki bi se radi vrnili domov, toda prišel je vaticanski zaupnik Draganović in jih od tega odvrdil. Tistim, ki so kljub temu še vtrajali na tem, da bi se vrnili domov, so grozili s smrtjo. Lanske jeseni je prišel tudi Kavran, ki je zatrjeval, da bo kmalu vojna in da je treba poslati v domovino čim več intelligentov, da bi organizirali ljudstvo za odpor. Tako se je tudi on priključil teroristični skupini in je septembra leta 1947 krenil čez mejo, kjer je bil še istega dne aretirani.

Svojo lastno ženo je isdal

Odvraten tip ustaškega zločincea je obtoženec Teodor Panić. Dasi po rodu Srb, se je prekrstil in udinjal ustašem. Iz strahu je pobegnil v Knin, kjer je vohunil za ustaše in Italijane proti partizanom. Ko so mu postala tla prevročna, je pobegnil v Zagreb, kjer so mu kot "beguncu" nakazali zaplenjeno posestvo v okolici Bjelovara. Ker je njegova žena podpirala partizane, jo je sam ovdal ustaški policiji. Pred ustaškim neglism sodiščem je pričal zoper njo ter je bila zato obojena na smrt in ustreljena. Danes je skušal vse to zanikati in je na vse mogoče načine zatrjeval, da je nedolžen. Ob osvoboditvi je pobegnil v Avstrijo, od tam pa v Italijo, kjer je bil za kurirja voditeljem ustašev. Lani je bil poslan v Avstrijo v poseben terorističen tečaj, nakar ga je Kavran skupaj z 11 drugimi teroristi poslal meseca decembra leta 1947 v

Jugoslavijo, bili pa so še ob prestopu meje aretirani.

Tudi nadaljnji obtoženci so delali pod vplivom vaticanskih zaupnikov

Naslednji obtoženec Pavle Vučić je ustaš že od leta 1932. Od leta 1938 je živel v emigraciji, med okupacijo je kot ustaški oficir služboval v raznih ustaških edinicah ter je bil naposled v sestavi zloglasne "Crne legije", ki ima na vesti najtežje in najbolj krvave zločine. Po begu v inozemstvo je spremljal zloglasnega Lisaaka, ki se je leta 1945 skrivaj vrnil čez mejo. Septembra 1946 se je ponovno vtihotopil v Jugoslavijo z nalogo, da zbira podatke o delovanju teroristov, vrnil pa se je praznih rok. Letos marca je hotel odpotovati v Argentino, toda Draganović ga je iz Genove, kjer je čakal na ladjo, poslal nazaj v Rim in ga vključil v teroristično organizacijo. Ves čas bivanja v Rimu je bil na hrani v papeški mensi. Peter Mandić mu je nato dal 2000 lir in ga poslal k Schmidt v Avstrijo, da ga kot terorista spravi v Jugoslavijo. Aprila je prišel skupno s trojico drugih čez mejo in bil skupno z njimi takoj prijet.

Obtoženi Nikola Stanić je star šele 24 let. Zaradi mobilizacije v nemško vojsko je leta 1943 prostovoljno vstopil v Paveličevo telesno stražo in končal oficirsko šolo. Po osvoboditvi je skupno s Paveličem zbežal v Avstrijo, odkoder so ga poslali v Rim. Tudi on je hotel oditi v Argentino, a mu je Draganović to onemogočil. Ko sta z Vučićem ostala brez vsajih sredstev, so ju prisilili, da sta stopila v teroristično organizacijo. Pred odhodom v Avstrijo je teroriste, ki so bili določeni za odhod, obkopal vaticanski duhovnik Golik, dal vsakemu 2000 lir, jih oскrbel s obleko, jim zašlel srečno pot in podelil blagoslov. Aprila letos so ga skupno s 14 drugimi poslali čez mejo v Jugoslavijo, kjer pa so bili takoj prijeti.

Nato je bil zaslišan obtoženi Barisā Zilić, ki je prav tako star ustaš in je živel pred vojno v emigraciji. Kot zvest Paveličev pristaš je postal bojnik (čim majorja). Kot tak je bil skrajno krvoloven in je med drugimi lastnoročno poklal na stotine Srbov in jih pometal v prepa-de. Bil je na glasu kot najhujši ustaški ropar, zlasti v okolici Karlovca in Ogulina. Po osvoboditvi je pobegnil v Avstrijo, kjer je do jeseni 1947 živel kot ujetnik v ameriškem taborišču. Ko so ga izpustili, se je pridružil ustaškim zločincem, se povezal s Kavranom in se ponudil, da gre v Belgijo organizirat ustaše in zbirati denarna sredstva. Kavran pa mu je dokazal, da bo kmalu vojna in da mora iti

na Hrvatsko organizirat upor. Zato se je priključil skupini petih teroristov in krenil preko meje, kjer pa je bil prijel.

Zadnji je bil zaslišan obtoženi Josip Matjašič, ključavničar iz Zagreba. Ob ustanovitvi NDH je organiziral ustaško pomožno policijo in nato preganjal vse, kar je dišalo po osvobodilnem gibanju. Sodeloval je tudi pri aretacijah in je preganjal zlasti Žide. Po osvoboditvi je pobegnil v Avstrijo. Živel je najprej v Lienzu, nato pa v Spittalau. Tu ga je duhovnik Liko pregovoril, da se je pridružil teroristom in ga je tudi zaprišlegel. V začetku maja je s skupino teroristov prišel čez mejo, a je bil že čez eno uro aretirani.

Ob 14.30 je bila razpūrava prekinjena in se bo nadaljevala jutri ob 8.

(Dalje prihodnjič.)

JANITRESSES WANTED

Good working conditions. Apply: 407 S. Dearborn. See: Fritz the superintendent.

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne mladice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku. Stane 83 za celo, \$1.75 za pol. \$1 za četrt leta. NAROČITE SI! NASLOV: PROLETAREC 2301 South Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

NAROČNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (Sept. 30, 1948), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite je pravčasno, da se vam list ne ustavi.

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi napisalo za naslove jugoslovanskih oblatsev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy, 1520 — 19th St. N. W. Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General, 745 — 5th Avenue, New York 22, N. Y.

in Yugoslav Consulate General 188 West Randolph Street Chicago 2, Illinois.

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

Razprava proti skupini ustaških teroristov in vohunov v Zagrebu

Pošiljanje terorističnih tolpi v Jugoslavijo so predvsem podpirali zastopniki Vatikana

(Nadaljevanje.)

Zagreb, 11. avgusta.—V nadaljevanju sodne razprave proti skupini ustaških teroristov in špijunov je bilo danes zaslišanih nadaljnjih osem obtožencev.

Ustaški krvnik, ki je našel zavetje v zavodu sv. Jeronima v Rimu

Prvi je bil zaslišan zloglasni ustaški policijski krvnik dr. Emil Tuk. Ves čas okupacije je bil vodilen funkcionar policijskega aparata NDH. Bil je organizator, naredbodajalec in pomagalec v nesterivilnih množičnih aretacijah, mučenjih in umorih ter je na tisoče in tisoče ljudi poslal v ustaška uničevalna taborišča. Takoj v začetku je sodeloval pri letecem prekem sodišču v Zagrebu pod vodstvom vojnega zločince Vignjevića. Po lastnem

priznanju je obtoženi Tuk v času od aprila do oktobra 1941 sam v Zagrebu sodeloval pri smrtnih obsodbah nad tisoč ljudi in je prisostvoval tudi pri izvrševanju kazni.

Pred.: Kakšen je bil postopek pri naglem sodišču?

Obt.: Zelo kratek. Bila je samo oprostitev ali smrtna kazen. To krvavo ustaško naglo sodišče je obsodilo na smrt tudi znanega prvoboritelja antifašističnega gibanja Avgusta Cezarca, Božidarja Adžija, Pavla Markovca, Ognjenja Pričo in Otokarja Kerševanija. S posebno naslado je obtoženi Tuka preganjal skorejve in je priznal, da so bili po večini mladinci in starosti od 15 do 18 let. Skoraj vse je poslal v t. Ob vsaki tisoči smrtni

obsodbi je Vignjević preredil banket.

Retiranci so bili izpostavljeni najhujšemu mučenju. Obtoženec je danes sicer skušal vse to prikriti in se je delal nevednega, češ, da mu ni nič konkretno znano, kako so ravnali z aretiranci v zloglasnem "Sing-Singu" v Zagrebu, vendar pa je pod težo dokazov priznal, da je tudi sam sodeloval. Izgovarjal pa se je, da so bile to običajne metode. Te metode, ki so se jih posluževali zlasti pri aretiranih pristajh narodno-osvobodilnega gibanja in komunistih, so bile nečloveško mučenje. Obtoženec je opisal, kako so jih pri zasliševanju pretapali s palicami, bikovkami, pandreki, jih obelali za nogo ali roka, jim zabadali šeb-lje za nohte, abadali s razbeljenim šeslom in jih mučili še na razne zverinske načine. Vse take žrte so potem navadno brez sodnega postopka obsodili na smrt ali pa jih poslali v uničevalna taborišča. Predložje je postavil on sam.

Pred.: Koliko ljudi je šlo na ta način skozi vaše roke?

Obt.: Okrog 5000, samo v Za-

TISKARNA S.N.P.J. sprejema vsa v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNP.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Pišite po informacije na naslov: SNP.J. PRINTERY 2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 4884

"PROSVETA" 2857 S. LAWDALE AVE. Chicago 23, Ill. Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem... V slučaju, da je od strani upravištva kakšna pomoča, nas takoj obvestite, da se lista popravi Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE" CENE LISTU 50: Za Zduž. države in Kanado \$3.00 Za Chicago in okolice je \$3.00 1 tednik in 1 tednik in 3.00 2 tednika in 2 tednika in 7.10 3 tednika in 4.40 3 tednika in 5.00 4 tednika in 3.20 4 tednika in 4.70 5 tednikov in 3.80 5 tednikov in 5.20 Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20 Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina. Prišteti so sme le oni člani iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu. V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prišteti, preneha biti član SNP.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, boš moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravištivu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravištvo znižati datum za to vrsto naročnika ali pa ustaviti dnevnik. PROSVETA, SNP.J. 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$ 1) Ime Čl. druživa št. Naslov Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine: 2) Čl. druživa št. 3) Čl. druživa št. 4) Čl. druživa št. 5) Čl. druživa št. Mesto Druživa Nov naročnik Star naročnik Kadar se preselite, vselej namanite svoj stari in novi naslov!